

Y. Kafah), Kiryat Ono 5765/2005, s. 43; *Hamişa Humşe Tora im Peruş Raşi-The Pentateuch and Rashi's Commentary: A Linear Translation into English* (haz. R. Abraham ben Isaiah – R. Benjamin Sharfman), Brooklyn 1949, s. 118; F. Josephus, *The Complete Works* (trc. W. Whiston), Nashville 1998, s. 42-43 ("Antiquities of the Jews", I:146); *The Works of Philo: Complete and Unabridged* (trc. C. D. Yonge), Peabody / Massachusetts 1993, s. 254, 432, 439, 642, 747 ("On Providence [Fragment II]"; "On the Migration of Abraham", IV.20; "On Abraham", XLIII.251; "On Joseph", IX.42; "On the Virtues", VII.34 – Opera Omnia, 1828, II, 296; IV, 53, 69); M. Şemsettin Günaltay, *İbrânîler*, İstanbul 1936; S. W. Baron, *A Social and Religions History of the Jews*, New York 1937, I, 47; D. A. Knight, "Hebrews", *The Oxford Companion of the Bible* (ed. B. M. Metzger – M. D. Coogan), New York 1993, s. 273-274; L. Koehler – W. Baumgartner, *The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament* (trc. M. E. J. Richardson), Leiden 1996, II, 782-783; G. Harvey, *True Israel: Uses of the Names Jew, Hebrew and Israel in Ancient Jewish and Early Christian Literature*, Leiden 1996, s. 106; S. Zeitlin, "The Names Hebrew, Jew and Israel: A Historical Survey", *The Jewish Quarterly Review*, XLIII/4, Philadelphia 1953, s. 370; W. C. Kaiser, *A History of Israel: From the Bronze Age Through the Jewish Wars*, Nashville 1998, s. 65, 110; E. G. Hirsch – J. P. Peters, "Hebrew", *JE*, VI, 304-305; J. H. Tigay, "Eber", *Encyclopaedia Judaica*, Detroit 2007, VI, 85.

SALİME LEYLA GÜRKAN

İÇLİ, Şerif
(1899-1956)

**Türk müzikisi bestekârı
ve ud sanatçısı.**

20 Aralık 1899 tarihinde İstanbul'un Beşiktaş semtinde doğdu. Babası Hacı Mehmed Efendi, annesi Şöhret Hanım'dır. İlk öğreniminin ardından Âfitâb-ı Maârif Rüşdiyesi'ni bitirdi. İlk resmî görevi küçük yaşlarda başladığı Orman ve Maâdin Nezâreti'ndeki memuriyettir (1914). Askerliğini Ankara'da yaptı. Terhisten sonra İktisat Vekâleti'nde arşiv memuru olarak çalıştı, bir taraftan da akşamları sâzen-delik yapıyordu. Ancak bu iki işten birini tercih etmesi istendiğinde vekâletteki görevinden ayrıldıysa da bir süre sonra İktisat Vekili Celâl Bey'in (Bayar) yardımıyla tekrar vekâletteki vazifesine döndü. Bu görevde iken 1938'de faaliyete geçen Ankara Radyosu'nun saz heyetinde Eşref Kadri ismiyle çalışmaya başladı. 1946'da bakanlıkta ve radyodaki görevlerinden istifa edip İstanbul'a döndü ve Maksim Gazinosu'na girdi. 1949 yılından itibaren açılan yeni İstanbul Radyosu'nda ve bazı gazinolarda ud sanatçısı olarak yer aldı, bu arada özel dersler verdi. Son zamanlarında gazinolardan tamamen çekilerek bütün mesaisini radyoya ve derslerine ayırdı. 3

Şerif İçli

Şubat 1956 tarihinde radyodaki bir program esnasında geçirdiği kalp krizi sonucu öldü ve Feriköy Mezarlığı'na defnedildi. Şerif İçli, devrinin ud icracıları ve bestekârları arasındaki özel yerinin yanında bilhassa sazı ve sesliye fasıl müzikisinin vazgeçilmez sanatçılarından biridir. İlk müzikî çalışmalarına komşusu Nakiye Hanım'dan ud dersleri alarak başladı ve 1921'de girdiği Beşiktaş Müsiki Kulübü'nde kendini yetiştirdi. Burada tanıştığı kemânî Hakkı Derman'la arkadaşlıkları ömür boyu devam etti. Daha sonraki yıllarda klarnet sanatçısı Şükrü Tunar'ın da katılması ile meydana gelen Şerif İçli – Şükrü Tunar – Hakkı Derman üçlüsünün gerek fasıllarda gerek solo programlarda ortaya koyduğu zengin icra örnekleri hâfizalarda derin izler bırakmıştır.

Döneminde "altın ud" diye anılan İçli'nin üstün ritim yeteneği, pürüzsüz mızrabı ile kendine mahsus tavrı katıldığı fasıl ve sololarda hemen hissedilirdi. Aynı zamanda iyi bir hânende olduğundan fasıllara sesliye de iştirak ederdi. Şevki Bey'in üslubu seziilen, kendine özgü, duygulu ve sağlam bir prozodik yapının hâkim olduğu bestelerinde güfte seçimine çok özen göstermiştir. Kibar ve zarif kişiliğiyle tanınan Şerif İçli'nin ilk şarkısı 1924'te bestelediği, "Gelmeseydim âleme hiç görmeseydim ben seni" mısrayla başlayan uşşak şarkısı ise de asıl şöhretini 1927'de bestelediği, sözleri Süleyman Nazif'e ait, "Derdimi ummâna döküm âsumâna inledim" mısrayla başlayan hicaz şarkısıyla elde etmiştir. Günümüze ulaşan yetmiş üç eserinden iki saz semâisiyle bir yürük semâi dışındakilerin hepsi şarkı formundadır (eserlerinin bir listesi için bk. Öztuna, I, 382-383). Saz semâileriyle yürük semâisi ve elli dört şarkısı Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu repertuarında kayıtlıdır. "Ezelden âşinânım ben ezelden hemzebânımsın" mısrayla başlayan hüseyinî, "Yine bir sızı var içimde akşam oldu diye" mısrayla başlayan hüzzam, "Mest oldu gönül gözlerini gördüğüm akşam" mısrayla başlayan karcığar, "Hicran yine hicran mı

bu aşkın sonu söyle" ve "Gözlerin hayran bakarmış görmeyip ısrârımı" mısrayla başlayan uşşak şarkıları İçli'nin çok sevilen eserlerindedir.

Şarkılarının çoğu zamanın ses sanatçıları tarafından plaklara okunan ve halk arasında çok beğenilen, bazı yerli filmlere de müzik yapan Şerif İçli'nin nota yazma merakı vardı. Uzun yıllar emek vererek meydana getirdiği nota koleksiyonu vefatından sonra Ankara Radyosu tarafından satın alınmış olup halen Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Müzik Dairesi Başkanlığı Arşivi'nde bulunmaktadır. Ayrıca *Şarkı Güfteleri* adlı üç ciltlik bir eser (İstanbul 1949-1950) ve *Hüzzam Faslı* adı altında yetmiş eserin notasının yer aldığı bir kitap (İstanbul 1951) neşretmiştir. Selâhattin İçli, Şerif İçli'nin kardeş çocuğu İbrahim İçli'nin oğludur.

BİBLİYOGRAFYA :

İbnülemin, *Hoş Sadâ*, s. 270; Vural Sözer, *Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi*, İstanbul 1964, s. 187-188; Sadun Kemali Aksüt, *500 Yıllık Türk Musikisi Antolojisi*, İstanbul 1967, s. 173-174; Mustafa Rona, *20. Yüzyıl Türk Musikisi*, İstanbul 1970, s. 459-464; Kip, *TSM Saz Eserleri*, s. 7, 31; *TSM Sözlü Eserler*, tür.yer.; Özalp, *Türk Müzikisi Tarihi*, II, 241-244; Yılmaz Öztuna, *Türk Müzikisi: Akademik Klasik Türk San'at Müzikisinin Ansiklopedik Sözlüğü*, Ankara 2006, I, 382-383; "Şerif İçli", *TMD*, sy. 2 (1947), s. 12; "Şerif İçli", *Radyo Haftası*, sy. 29, İstanbul 1950, s. 14-15; Zeki Tükel, "Udi Şerif İçli Yeni Şiirleri Niçin beğenmiyormuş?", a.e., sy. 69 (1951), s. 23-25, 46; Selâhaddin İçli, "Ölümünün 14. Yılında Şerif İçli", *Musiki ve Nota*, I/4, İstanbul 1970, s. 20-21; Lâmi Güray, "28. Ölüm Yıldönümünde Altın Ud Şerif İçli'yi Anarken", *Mızrap*, II/17, İstanbul 1984, s. 30; Mehmet Güntekin, "İçli, Şerif", *DBİst.A*, IV, 134.

NURİ ÖZCAN

İDÂRE-i ÖRFİYYE

(bk. DİVÂNİHARP).

İDÂRE-i SEKÂFET-i İSLÂMİYYE

(bk. INSTITUTE of ISLAMIC CULTURE).

İHSAN ABBAS

(إحسان عباس)

İhsân Reşid Abdülkâdir Abbâs
(1920-2003)

Arap dili ve edebiyatı âlimi,
tarihçi, eleştirmen
ve yayımcı.

Filistin'de Hayfa şehrinin 25 km. güneyinde Ayn Gazâl köyünde doğdu. Babası Reşid Abbas çiftçilikle uğraşıyordu. İhsan

İhsan Abbas

ilk öğrenimini köyünde, orta ve lise öğrenimini Hayfa ve Akkâ'da tamamladı. Hayfa'da okurken İstiklâl Camii'nde hutbelerini dinlediği Filistin Bağımsızlık Hareketi liderlerinden İzzeddin el-Kassâm'ı tanıma fırsatı buldu, daha sonraları Hizbüt-tahrîr'i kuran Takıyyüddin en-Nebhânî'nin de öğrencisi oldu. Yüksek öğrenimini 1937-1941 yıllarında Kudüs'te Arap Dili Fakültesi'nde (el-Külliyetü'l-Arabiyye) yaptı. Ardından Filistin'de Safed Lisesi'nde beş yıl süreyle öğretmenlik görevinde bulundu. Kendisi gibi ileride adını duyuracak olan Nâsırüddin el-Esed, Muhammed Yûsuf Necm, Velîd Arafât ve diğer bazı edebiyatçılarla burada tanıştı. Daha sonra Kahire'ye giderek I. Fuâd Üniversitesi (Kahire Üniversitesi) Edebiyat Fakültesi'nde okudu (1946-1950). Safed 1948'de İsrail tarafından işgal edilince memleketine dönemedi. Aile fertleri de Irak, Ürdün, Suriye ve Lübnan'a dağılarak muhacir hayatı yaşadılar. 1951'de Sudan Hartum Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmaya başladı, Arap edebiyatı, İslâm tarihi ve fıkıh derslerini okuttu. Bu arada Kahire Üniversitesi'nde *Hayâtü'l-edebi'l-Arabî fi Şıkkılliyye* adlı çalışmayla yüksek lisans diploması aldı (1952), iki yıl sonra da *Nez'atü'z-züh'd ve eşerühâ fi'l-edebi'l-Ümevî* adlı teziyle doktora-sını tamamladı. 1961'de Beyrut Amerikan Üniversitesi'nde öğretim üyesi oldu. 1975-1977 yılları arasında Amerika Birleşik Devletleri'nde misafir hoca sıfatıyla ders verdi. 1986'da üniversitede hocalık yapmak üzere gittiği Ürdün'de hayatının sonuna kadar kaldı ve 29 Temmuz 2003 tarihinde Amman'da vefat etti.

Ürdün, Suriye, Irak, Mısır Arap dili akademileri ile Ma'hedü'l-mahtûtâtî'l-Arabiyye (Küveyt), Indian Academy of Sciences, Deutsche Morgenländische Gesellschaft, Instituto Hispano-Arabe de Cultura gibi

ilmî kuruluşlara üye olan İhsan Abbas 1980 yılında Lübnan hükümeti birinci dereceden altın maarif nişanı ve Suudi Arabistan Melik Faysal uluslar arası Arap edebiyatı ödülüne lâyık görüldü.

İhsan Abbas'ın yüze yakın eseri genellikle gurbet, yenilik, eleştiri ve edebî tenkit konularını kapsamaktadır. Şiir, hikâye, tiyatro, edebiyat tarihi ve edebiyat eleştirisi alanlarındaki eserlerin yanı sıra çok sayıda ansiklopedik eserin neşrini gerçekleştirmiş, bir eleştirmen ve araştırmacı olarak metinleri tahlil ederken metin içindeki bilgileri gerçek hayatla karşılaştırmıştır. Bu özelliği, eski ve yeni Arap kültür ve edebiyatı yanında Batı şiir geleneğinin nazariyat yönünü bilmesi, ayrıca İngiliz dili ve kültürüne vâkıf olmasından kaynaklanmaktadır. İhsan Abbas metin incelemelerinde tek bir yöntem izlemek yerine, bazı çalışmalarında ruh-beden ilişkilerini açıklamada paralelliği esas alan Amerikan paralelizm metodunu kullanmıştır. Bir kısım eserlerinde ise Fransız tarihsel metodunu, hatta bir kısım kitaplarında her iki yöntemi birleştirdiği görülmektedir. Çalışmalarında aslı kaynaklarla ikinci derecede kaynakları birbirinden ayırt eden İhsan Abbas kaynaklar arasında öncelik ve sonralık sıralaması yapmış, şiir metinlerinin incelenmesi ve eleştirisinde benzerliklere dikkat çekmiş, metinler arasında mukayese yaparken kültürler arası tahlillere girmiştir. *Fennü's-şî'r* adlı kitabında yabancılarla etkileşim olgusuna değinirken klasik Batı ve Arap romantizmini karşılaştırmıştır. İhsan Abbas'ın 8000 civarında seçme kitap ihtiva eden özel kütüphanesi Riyad'daki Melik Fehd Millî Kütüphanesi'ne intikal etmiştir.

Eserleri. Telif: *Fennü's-şî'r* (Beyrut 1953, 1955, 1975); *el-Hasenü'l-Başrî* (Kahire 1952); *Fennü's-sîre* (Beyrut 1956, otobiyografi yazma tekniğine da irdir); *Ebû Hayyân et-Tevhîdî* (Beyrut 1956; Hartum 1980); *Abdülvehhâb el-Beyâtî ve's-şî'ru'l-İrâkıyyü'l-hadîs* (Beyrut 1955); *eş-Şî'rü'l-Arabî fi'l-Mehceri'l-Emrîkî* (Muhammed Yûsuf Necm ile birlikte, Beyrut 1957, 1967, 1982); *eş-Şerîf er-Rađî* (Beyrut 1959); *el-Arab fi Şıkkılliyye* (Kahire 1959; Beyrut 1970, 1975); *Târîhu'l-edebi'l-Endelüsî* (I, *Aşru siyâdeti Kurtuba*, Beyrut 1960, 1969, 1973, 1977, 1978, 1985; II, *Aşru't-Tavâ'if ve'l-Murâbiğin*, Beyrut 1962, 1969, 1971, 1974, 1978, 1985); *Ah̄bâr ve terâcim Endelüsüyye: Müstahrece min Mu'cemî's-sefer li's-Silefî* (Beyrut 1963, 1967,

1399/1979, 1405/1985); *Lîbiyyâ fi kütübi't-târîh* (M. Yûsuf Necm ile birlikte, Bingazi 1968); *Lîbiyyâ fi kütübi'l-Coğrâfiyye ve'r-rahalât* (M. Yûsuf Necm ile birlikte, Bingazi 1968); *Menî'llezî sereka'n-nâr* (Beyrut 1970, edebiyat ve tenkide da irdir); *Şî'rü'l-havâric* (Beyrut 1974; *Divânü şî'ri'l-havâric* adıyla, Beyrut 1981, 1982); *Târîhu'n-nağdi'l-edebî 'inde'l-Arab* (Beyrut 1971, 1978, 1983; Amman 1986); *Proceeding of Second Symposium of the History of Blad al-Sham* (Muhammed Adnân Bahît ile birlikte, I-II, Beyrut 1987); *el-Vezîrü'l-Mağribî Ebû'l-Kâsım el-Hüseyn b. 'Alî* (Amman 1988); *Abdülhamîd b. Yaḥyâ el-Kâtib* (Amman 1988); *Bedr Şâkir es-Seyyâb: Dirâse fi hayâtihî ve şî'rih* (Beyrut 1992); *Melâmiḥ Yûnâniyye fi'l-edebi'l-Arabî* (Beyrut 1978, 1993); *Mu'cemü'l-ulemâ' ve's-şu'arâ'i's-Şıkkılliyyîn* (Beyrut 1994); *İtticâhâtü's-şî'ri'l-Arabiyyi'l-mu'âsır* (Küveyt 1978; Beyrut 1998); *Abdül'azîz ed-Dûrî: İnsânen ve mü'errihan ve müfekkiran* (ortak, Amman 2000); *Buḥûş ve dirâsât fi'l-edeb ve't-târîh* (I-II, Beyrut 2000); *Muḥâvelât fi'n-nağdi ve'd-dirâsâtî'l-edebîyye* (I-III, Beyrut 2000).

Neşir: Ebû'l-Alâ el-Maarrî, *Risâle fi't-ta'ziye* (Kahire, ts.; Beyrut 1950); İmâdüddin el-İsfahânî, *Ḥarîdetü'l-kaşr ve cerîdetü'l-aşr* (I-II, XIV ve XV. ciltler, Ahmed Emîn ve Şevki Dayf ile birlikte, Kahire 1951-1952, IV. kısımın Mısır şairleriyle ilgili bölümünün neşridir); *Resâ'ilü İbn Ḥazm el-Endelüsî* (Kahire 1954, 1956); *Resâ'ilü İbn Ḥazm el-Endelüsî* (I-IV, Nâsırüddin el-Esed ile birlikte, Kahire 1955, 1956, 1959, 1980-1983, 1987, içinde *Cevâmî'u's-sîre*, *Ṭavku'l-ḥamâme*, *Müdâvâtü'n-nûfus ve et-Taqrîb li-had-di'l-manṭık* gibi eserler de yer almaktadır); İbn Sa'd, *eṭ-Ṭabaḫâtü'l-kübrâ* (I-IX, Beyrut 1957-1968); Ebû Ubeyd el-Bekrî, *Faşlü'l-maḫâl fi şerḫi Kitâbi'l-Emşâl* (Abdülmeccid Âbidîn ile birlikte, Hartum 1958; Beyrut 1971); İbn Hamdîs es-Sıkkilî, *Divân* (Beyrut 1960); Muhammed b. Gâlib er-Rusâfî el-Belensî, *Divân* (Beyrut 1960); *Şerḫü Divâni Lebîd* (Küveyt 1962, 1984); Ebû'l-Abbâs A'mâ et-Tutîlî, *Divân* (Beyrut 1963); Lisânüddin İbnü'l-Hatîb, *el-Ketîbetü'l-kâmine fi-men leḫinâhu bi'l-Endelüs min şu'arâ'i'l-mi'eti's-gâmine* (Beyrut 1963, 1983); İbn Abdülmelik el-Merrâküşî, *ez-Zeyl ve't-tekmile li-Kitâbeyi'l-Mevşûl ve's-Şıla* (IV. cüzden bir parça, Beyrut 1964; VI. cüz, Beyrut 1973); İbnü'l-Kettânî et-Tabîb, *et-Teşbihât min eş'ari ehli'l-Endelüs*

(Beirut 1966, 1981); Makkarî, *Nefhu't-ţîb min ğuşni'l-Endelûsi'r-raţîb* (I-VIII, Beirut 1968, 1997); İbn Hallikân, *Vefeyâtü'l-a'cân* (I-VIII, Beirut 1968-1972); Safedî, *el-Vâfi bi'l-Vefeyât* (VII. cilt, Wiesbaden 1969); *Ahd-i Erdeşîrî* (İbnü't-Tıktakâ'nın *el-Fahrî fi'l-âdâbi's-sultâniyye ve'd-düveli'l-İslâmiyye*'sinden alınıp neşredilmiştir, Beirut, ts. [Dâru Sâdir], Farsça trc. Muhammed Ali Şüsterî, Tahran 1348 hş./1969-1970); Ebû İshak eş-Şîrâzî, *Tabakâtü'l-fukahâ'* (Beirut 1970, 1981); *Dîvânü küşeyyiri 'Azze* (Beirut 1971; Amman 2001); İbn Şâkir el-Kütübî, *Fevâtü'l-Vefeyât* (I-V, Beirut 1973-1974); *el-A'mâlü's-şîriyye li-Kemâl Nâşır* (Beirut 1974); İbrâhim Tükân, *Dîvân* (Beirut 1975); İbn Abdülmün'im el-Himyerî, *er-Ravzû'l-mi'târ fi haberî'l-aqtâr* (Beirut 1975); İbn Bessâm eş-Şenterîni, *ez-Zahîre fi mehâsini ehli'l-cezîre* (I-IV, Beirut 1979; Tunus 1981); Belâzürî, *Ensâbü'l-eşraf* (I-II, Beirut 1400/1979); Tîfâşî, *Sürûrû'n-nefs bi-medâriki'l-havâssi'l-ğams* (Beirut 1980); Mufaddal ed-Dabbî, *Emsâlü'l-'Arab* (Beirut 1980, 1401/1981); Ebû'l-Alâ el-Maarrî, *Resâ'ilü Ebi'l-'Alâ el-Ma'arrî* (Beirut 1402/1982); Muhammed Abdülhay el-Kettânî, *Fihri-sü'l-fehâris* (I-III, Beirut 1402/1982); İbn Hamdûn, *et-Tezkiretü'l-Hamdûniyye* (Bekir Abbas ile birlikte, I-II, Beirut 1983-1984; I-X, Beirut 1996); Abdurrahman el-Beledî, *el-Kâfi fi Beyzere* (Abdülhafız Mansûr ile birlikte, Beirut 1983); Huzâî, *Tahrîcü'd-Delâlati's-sem'îyye* (Beirut 1985, 1993); Sibî İbnü'l-Cevzî, *Mir'âtü'z-zamân* (Kahire-Beirut 1985); İbnü'l-Ebbâr, *Tuhtetü'l-kâdim* (Beirut 1986); Muâfâ en-Nehrevânî, *el-Celîsü's-şâlihu'l-kâfi ve'l-enîsü'n-nâşihu's-şâfî* (III. cilt, Beirut 1407/1987; I-IV, Beirut 1413/1993); *Şezerât min kütübün mefkûde fi't-târîh* (Beirut 1408/1988, derleme ve neşri İhsan Abbas tarafından yapılmıştır); İbnü'l-Adîm, *Buğyetü't-ţaleb*'in bir bölümü (Beirut 1988); Kattâl el-Kilâbî, *Dîvân* (Bağdat 1961; Beirut 1989); İbn Şâkir el-Kütübî, *Uyûnü't-tevârîh* (Beirut 1416/1996); Ebû'l-Ferec el-İsfahânî, *Kitâbü'l-Eğâni* (I-XXV, İbrâhim es-Seâfin – Bekir Abbas ile birlikte, Beirut 2008).

Çeviri: Aristo, *Fennü's-şîr* (Kahire 1950); Herman Melville, *Moby Dick* (Beirut 1956); Stanley E. Hyman, *en-Nakdü'l-edebî ve medârisühü'l-hadîse* (I-II, M. Yûsuf Necm ile birlikte, Beirut 1958-1960); Gustave Edmund von Grunbaum, *Dirâsât fi'l-edebî'l-'Arabî* (Kemâl el-Yâzicî – Enîs Ferîha – M. Yûsuf Necm ile

birlikte, Beirut 1959); Charles Baker, *Ernest Hemingway* (Beirut 1961); Ernest Kasirer, *Felsefetü'l-ğadâre evi'l-makâl fi'l-insân* (Beirut 1961); George Antonius, *Yağazatü'l-'Arab: Hareketü'l-kavmiyye* (Nâsirüddin el-Esed ile birlikte, Beirut 1962, 1982); Sir Hamilton Gibb, *Dirâsât fi ğadâreti'l-İslâm* (M. Yûsuf Necm – Muhammed Zâyid ile birlikte, Beirut 1964); Thomas Stearns Eliot, *el-Havân* (tiyatro eseri, Beirut 1965); Raif Khuri, *Modern Arab Thought: Channels of the French Revolution to the Arab East* (Princeton 1985, Charles Philip Issawi'nin editörlüğünde Arapça'dan İngilizce'ye çevrilmiştir).

BİBLİYOGRAFYA :

İhsan Abbas, *Meni'llezi serağa'n-nâr: Haţarât fi'n-nağd ve'l-edeb* (der. Vedâd el-Kâdi), Beirut 1970, s. 13-18; M. Ömer Hamâde, *A'lâmü Filistin*, Dimaşk 1985, s. 110-119; *Fi Mihrâbi'l-ma'rife: Dirâsât mühdât ilâ İhsân 'Abbâs* (nşr. İbrâhim es-Seâfin), Beirut 1997; Yûsuf Bekkâr, "İhsân 'Abbâs ve taĥkîku's-şîr", *İhsân 'Abbâs nâkiden ve muĥaĥkîkan ve mü'errihan* (nşr. Gassân İsmâil Abdülhâlık), Amman 1998, s. 161-207; M. İbrâhim Havar, "İhsân 'Abbâs ve taĥkîku'n-neşr", a.e., s. 208-237; Abdullah el-Cübürî, "İhsân 'Abbâs", *Mevsû'atü Beyti'l-ĥikme li-a'lâmi'l-'Arab fi'l-ğarneyni'l-tâsi' aşer ve'l-işrin*, Bağdad 1420/2000, I, 31-32; Edîb İzzet v.dğr., *Terâcimü a'zâ'i ittiĥâdi'l-küttâbi'l-'Arab fi Süriyye ve'l-vaţani'l-'Arabî*, Dimaşk 2000, s. 740-743; Hafîl Ahmed Halîl, *Mevsû'atü a'lâmi'l-'Arabî'l-mübdî'in fi'l-karni'l-işrin*, Beirut 2001, II, 731-735; Micân er-Ruveylî, *Delîlün-nâkıdi'l-edebî*, Beirut 2002, s. 32; M. Hayr Ramazan Yûsuf, *Mu'cemü'l-mü'ellifîne'l-mu'âşrin: Vefeyât 1315-1424 (1897-2003)*, Riyad 1425/2004, I, 45; *Amîdü'l-muĥaĥkîkine'l-'Arab ve âĥirü'l-mevsû'iyin el-kındilü'l-muĥî' Dr. İhsân 'Abbâs* (nşr. Hüseyin Ömer Hamâde), Dimaşk 2007; Vedâd el-Kâdi, "İhsân 'Abbâs âlimin mevsû'î min Filistin", *Mecelletü'l-Bâĥis*, XXIV, Beirut 1982, s. 243-257; a.mlf., "In Memoriam İhsan Abbas, 1920-2003", *al-'Uşur al-Wustâ*, XV/2, Chicago 2003, s. 32-34; a.mlf., "İhsân 'Abbâs", *The Encyclopaedia of Islam Three*, Leiden 2010, fas. 2, s. 10-12; İsam Muhammed eş-Şantî, "İhsân 'Abbâs", *MMMA* (Kahire), XLIX/1-2 (1426/2005), s. 145-146; Lawrence I. Conrad, "İhsan Abbas: Custodian of Arabic Heritage and Culture", *al-Qantara*, XXVI/1, Madrid 2005, s. 6-17; Muhammed el-Hâdî b. Tâhir el-Matvî, "Abbâs, İhsân b. Re-şîd", *Mu.AU*, XX, 449-475.

GALİP YAVUZ

İHSAN İLÂHÎ ZAHİR

(إحسان إلهي ظهير)

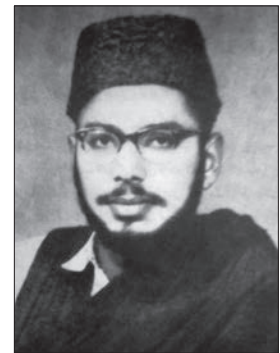
(1945-1987)

Pakistanlı
mezhepler tarihi
ve çağdaş dinî akımlar uzmanı.

31 Mayıs 1945'te Pencap eyaletinin Siyâlkût şehrinde doğdu. Sîtiler'in Şeyh

kolundan dindarlığıyla bilinen bir aileye mensup olan ve kumaş ticareti yapan babası Hacı Zuhûr İlahî'nin on çocuğunun en büyüğüdür. Büyük dedesi, dedesi ve babası Hint alt kıtasında ortaya çıkan Ehl-i Hadîs düşüncesini benimsemiştir. Babasının, tahsiliyle yakından ilgilendiği İhsan İlahî erken yaşta Kur'an'ı ezberledi. Ardından Gucrânvalâ şehrindeki Câmia İslâmiye adlı medreseye girdi ve 1959'da mezun oldu. Günümüzde daha çok bazı sanayi kolundaki başarıları ile tanınan Siyâlkût şehri o dönemde Selefi düşünce ve diğer fikir mektepleri bakımından çok canlı bir yerdi. Bunun İhsan İlahî'nin yetişmesinde önemli bir etkisinin olduğu anlaşılmaktadır. Daha sonra ihtisas maksadıyla Faysalâbâd şehrindeki Câmia Selefiyye'ye gitti. Bu şehir Ehl-i Hadîs'in merkezi durumundaydı, burada cemaatin önde gelen âlimlerinden faydalandı. Özellikle muhaddis Muhammed Gondalvî'den temel hadis kitaplarını, Mevlânâ Şerîfullah Han Suvâtî'den mantık ve felsefe okudu. 1960-1963 yıllarında öğrenim gördüğü Pencap Üniversitesi'nde Farsça, Urduca ve Arapça'da "fâzıl" derecesi elde etti. 1963'te Medine İslâm Üniversitesi'ne kaydolması hayatındaki önemli dönüm noktalarından birini teşkil etti. Külliyyetü's-şerîa'da lisans öğrenimini 1967'de tamamladı. Okuduğu üniversitede hoca olarak kalması yönündeki teklifi kabul etmedi ve aynı yıl Pakistan'a döndü. 1972'de Karaçi Üniversitesi'nden hukuk diploması aldı. Pencap Üniversitesi'nde başladığı doktora çalışmasını yarım bıraktı. Her alanda temel bilgilere sahip olmak için çeşitli ilimlere dair birer metin ezberledi.

Bir süre bazı medreselerde ve okullarda ders veren İhsan İlahî zaman zaman yurt dışına misafir hoca olarak gitti. 1967'de Selefilere'nin en eski merkezlerinden olan Câmî Mescid Ehl-i Hadîs Çinyânvalî'de cuma vaazları vermeye ve hutbe okumaya başladı, bu görevi bazı aralıklarla ölüme kadar sürdürdü. Ailesinin maddî durumu

İhsan
İlahî
Zahir